

ВПЛИВ РІВНЯ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НА ВМІННЯ ТА ВМОТИВОВАНІСТЬ ДО ОТРИМАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ЗНАТЬ

Самотовка О.Л.

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

ВЛИЯНИЕ УРОВНЯ ДОВУЗОВСКОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ НА УМЕНИЯ И МОТИВИРОВАННОСТЬ К ПРИОБРЕТЕНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНО- ОРИЕНТИРОВАННЫХ ЗНАНИЙ

Самотовка О.Л.

ГВУЗ «Івано-Франковский национальный медицинский университет»

INFLUENCE OF PRE-HIGHER EDUCATION LEVEL OF STUDENTS ON SKILLS AND MOTI- VATION TO RECEIVE PROFESSIONALLY-ORIENTED KNOWLEDGE

Samotovka O.L.

SHEE "Ivano-Frankivsk National Medical University"

Резюме. Встановлено, що рівень довузівської підготовки визначає вміння студентів працювати з різними джерелами знань для підготовки до практичних занять і ПМК. Викладачам, як при читанні лекцій, так і на практичних заняттях, слід акцентувати увагу студентів, особливо на спеціальності педіатрія, на потребі узагальнення різнобічної інформації у майбутній практичній діяльності. Економічний метод мотивування студентів засвідчив свою ефективність: з підвищенням оплати за пропуски практичних занять з неповажної причини – їх кількість різко зменшилась. Тому доцільно використати цей метод впливу не тільки для покарання, а й для заохочення (пільги в оплаті, премії за високі досягнення в навчанні тощо). Існуюча система консультацій, яка передбачає відвідування кафедри у позааудиторний час – малоефективна. Для забезпечення кращої комунікації та засвоєння студентами матеріалу рекомендовано використовувати сучасні ІТ-технології.

Ключові слова: *біостатистика, студент, навчання.*

Резюме. Установлено, что уровень довузовской подготовки определяет умение студентов работать с разными источниками знаний при подготовке к практическим занятиям и итоговому модульному контролю. Преподавателям вовремя лекций и на практических занятиях необходимо акцентировать внимание студентов, особенно специальности педиатрия, на необходимости обобщения разносторонней информации в будущей практической деятельности. Экономический метод мотивирования студентов засвидетельствовал свою эффективность: с увеличением оплаты за пропуски практических занятий из не уважительной причины – их количество резко уменьшилось. Вследствие этого целесообразно использовать данный метод влияния не только для наказания, но и для поощрения (льготы в оплате, премии за высокие достижения в учебе и т.д.). Существующая система консультаций, предусматривающая посещение кафедры у позааудиторное время – малоефективная. Для обеспечения лучшей коммуникации и усвоения студентами материалу рекомендовано использовать современные ИТ-технологии.

Ключевые слова: *биостатистика, студент, обучение.*

Summary. Pre-higher education level of students determines their skills to work with different knowledge sources during preparation to practical classes and module control. Professors on lectures and practical classes should draw attention of the students, especially of specialization pediatrics, to necessity of all-round information abstraction in future professional activity. Economic method is effective for student's motivation – after increasing of payments for classes missed over no important reason, quantity of absence decrease sharply. That's way it is useful to use this method not just for punishment, but also for encouragement (benefits in payment, bonuses for high results in study etc.). Current system of consultations with necessity to visit the department after classes is ineffective. Modern IT-technologies can be used to achieve better communication with students and better learning of materials.

Key words: *biostatistics, student, education.*

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень.

Підготовка висококваліфікованих спеціалістів, які володіють всіма сучасними знанням та навиками, необхідними для практичної діяльності лікаря, є актуальною проблемою вищої медичної освіти в світі та Україні. Передумовою до входження нашої держави в єдиний Європейський освітній простір стало прийняття основних положень Болонської декларації (1999 р.) [1]. Україна долучилась до Болонського процесу у 2005 році, одним із його основоположних принципів є кредитно-трансферна система навчання, яка, з одного боку, забезпечує мобільність студентів, а з іншого – стандартизує освіту [2]. Перехід на Болонську систему зумовив зміни навчальних планів, зокрема, у окрему дисципліну було виділено Біостатистику (раніше питання медичної статистики висвітлювались в курсі соціальної медицини та організації охорони здоров'я) [3]. Викладання предмету розпочалося у 2008 році. Метою вивчення Біостатистики є ознайомлення студентів з основними принципами доказової медицини для забезпечення надання якісної та сучасної допомоги пацієнтам [4].

Мета дослідження: вивчити вплив рівня довузівської підготовки студентів на вміння та вмотивованість до отримання професійно-орієнтованих знань.

мання професійно-орієнтованих знань.

Матеріали і методи

Для вивчення якості викладання нами був обраний предмет Біостатистика, оскільки вивчення дисципліни триває тільки один семестр та завершується підсумковим модульним контролем (ПМК). Обрана навчальна дисципліна є достатньо складною для сприйняття і вимагає наявності базового рівня підготовки, у тому числі довузівської, з математики, інформатики тощо, а також навички самостійної роботи з додатковою літературою. З цією метою була розроблена спеціальна анкета, яка містила 28 запитань стосовно особливостей вивчення предмету студентами четвертого курсу медичного факультету. Анкета була анонімною. Враховуючи те, що Біостатистика вивчалась у першому семестрі, опитування проводилось на кафедрі соціальної медицини, організації охорони здоров'я та медичного правознавства у другому семестрі 2011-2012 навчального року в позааудиторний час. Обробка отриманих даних проводилась за допомогою стандартного пакету статистичних програм для MS Excel.

Результати та їх обговорення

Відповідно до навчального плану Біостатистика належить до нормативних дисциплін, вивчається на четвертому курсі студентами медичного факультету. Типовою програмою на вивчення предмету передбачено 45 годин (1,5 кредитів ECTS), з них 10 годин лекційних, 20 – практичних та 15 – на самостійну позааудиторну роботу. Завершується вивчення підсумковим модульним контролем та отриманням рейтингової оцінки за шкалою ECTS. Викладання предмету на кафедрі проводиться чотири роки та постійно удосконалюється з метою досягнення найкращого рівня засвоєння студентами цієї непростой навчальної дисципліни.

Під час дослідження опитано 284 студенти медичного факультету, що становить 96,9 % та дає змогу стверджувати достовірність отриманих даних. Серед опитаних 251 студент навчається за спеціальністю «лікувальна справа» (88,3±1,9%) та 33 студенти – за спеціальністю «педіатрія» (11,6±1,9%).

Переважають особи жіночої статі (79,9±2,4%). Серед студентів спеціальності лікувальна справа жінки становили – 78,1±2,6 %, серед студентів спеціальності педіатрія – 93,9±6,1%. Середній вік опитаних – 20,5±0,1 років.

Вагомий вплив на якість засвоєння навчальних дисциплін має рівень довузівської підготовки. Тому у анкеті серед запитань, які безпосередньо стосуються вивчення Біостатистики, були і такі, що стосувались середньої освіти.

Як видно з рис. 1, переважна більшість студентів середню освіту здобули у загальноосвітніх школах – 39,8±2,9 % у міській та 36,3±2,9 % у сільській, ще 14,4±2,1 % середню освіту отримали у ліцеї або гімназії, лише 6,7±1,5 % – у медичному училищі та 2,8±0,9 % у інших закладах.

Рівень довузівської підготовки студентів спеціальності лікувальна справа був дещо вищим, оскільки 15,9±2,31 % з них навчалися в ліцеї або гімназії, проти 3,0±2,9 % серед студентів спеціальності педіатрія. Частки студентів, які навчалися у сільських школах, практично не відрізнялись між собою (p>0,05).

Привертає увагу незначний відсоток студентів, які здобувають вищу медичну освіту після отримання середньої спеціальної медичної освіти (6–9 %). На наш погляд, це вказує на те, що більшість студентів поступає відразу після школи та не є професійно вмотивованими.

Атестат з відзнакою отримали 45,4±2,9 % студентів; також частіше серед тих, що навчаються за спеціальністю лікувальна справа – 47,4±3,2 %, проти 30,3±8,0 % студентів спеціальності педіатрія (p>0,05). Успіхи у довузівському навчанні відрізнялись за статтю. Так, якщо серед студенток половина отримали атестат з відзнакою (49,3±3,3 %), то серед студентів – тільки третина (33,3±6,2 %, p<0,05). Таким чином, вищі досягнення у довузівській підготовці мали переважно дівчата, які навчаються за спеціальністю лікувальна справа.

Як видно з рис. 2, серед студентів четвертого курсу, які середню освіту здобули в гімназії або ліцеї, атестат з відзнакою

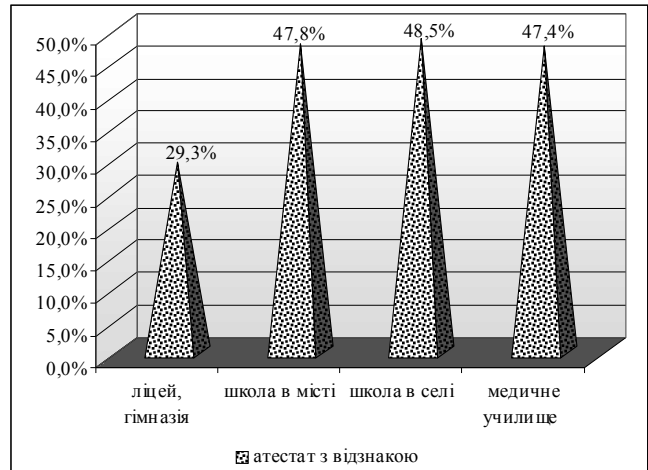

Рис. 2. Частка студентів медичного факультету, які отримали атестат про середню освіту з відзнакою, у розрізі навчальних закладів

отримали 29,3±7,1 %, серед випускників міських шкіл – 47,8±4,7%, серед випускників сільських шкіл – 48,5±4,9%, серед випускників медичних училищ – 47,4±11,5 %.

Отже, у гімназіях та ліцеях учні рідше отримують відзнаки, що можна пояснити вищими вимогами у цих закладах до рівня знань. Проте, такий стан речей вносить певний дисбаланс у систему вступу до вищих навчальних закладів – різний підхід до оцінювання знань учнів у підсумку призводить до того, що діти, які вчилися у закладі з високими вимогами, мають високі знання, але нижчі бали, ніж їх ровесники, які навчалися у школах з меншими вимогами, що зменшує їх шанси на бюджетну форму навчання.

Ще одним фактором, який мотивує студентів до навчання, є форма навчання. Ті, хто навчається на бюджеті і мають відмінні та добрі оцінки, отримують стипендію, розмір якої є досить значним. Біостатистика належить до дисциплін, вивчення яких триває лише один семестр, тому оцінка з предмету впливає на стипендію. На бюджетній формі навчається 160 студентів четвертого курсу медичного факультету, з них 57,5±3,9 % закінчили загальноосвітній заклад з відзнакою; на контрактній формі навчаються 124 студенти, з них з відзнакою закінчили 23,1±3,3 % (p<0,001). Отже, студенти бюджетної форми навчання характеризуються кращим рівнем довузівської підготовки.

Ще одним чинником, що впливає на якість освіти, є пропуски аудиторних занять. Позитивним є те, що тільки 18,3±2,3% студентів пропустили заняття, переважно з поважної причини (65,0±6,6%). Частота пропусків не залежала від форми навчання (p>0,05). Відвідуваність аудиторних занять серед студентів спеціальності педіатрія дещо краща – пропуски мали 9,1±5,0 % студентів, тоді як серед студентів спеціальності лікувальна справа – 16,3±2,3 % (p>0,05). Пропускали частіше лекції (16,6±2,2%), ніж практичні заняття (4,6±1,2%). В середньому, студенти, які пропускали заняття, пропустили 1,4±0,1 лекцій та 1,9±0,3 практичних занять. Слід зазначити, що після підвищення оплати за пропуски практичних занять, їх кількість серед студентів всіх факультетів значно знизилась, а серед студентів медичного факультету – пропуски без поважної причини стали рідкістю. Отже, обраний метод впливу на відвідуваність занять виявився надзвичайно ефективним.

Наступним критерієм, який вивчався, була методика підготовки до практичних занять (рис. 3). Зокрема, студенти вказували, за допомогою яких матеріалів готувались до занять. Лікарю в сучасних умовах постійного зростання кількості інформації, в тому числі і професійної, необхідно володіти вміннями наукового пошуку та аналізу отриманих відомостей з метою їх подальшого використання у практичній

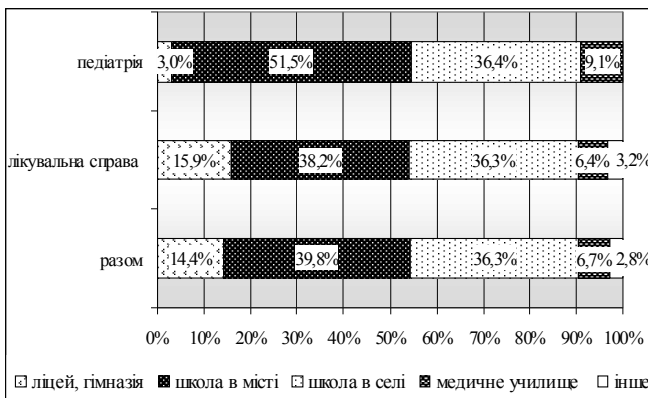

Рис. 1. Розподіл опитаних студентів за навчальним закладом, в якому вони отримали середню освіту

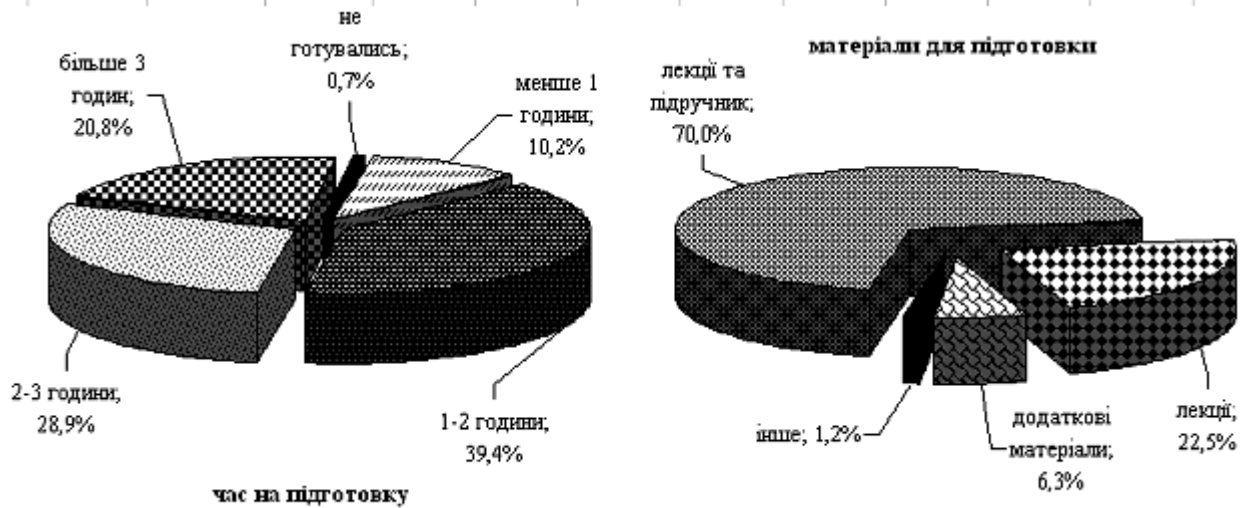

Рис. 3. Підготовка студентів до практичних занять

роботі. Тому так важливо під час навчання у ВУЗі сформувати у студентів вказані навички.

Встановлено, що абсолютна більшість опитаних студентів (70,0±2,7 %) для підготовки практичних занять послуговувалися лекціями та підручниками. Однак, тільки 6,3±1,5% студентів вказали, що використовували ще інші додаткові матеріали, а кожен п'ятий (22,5±2,5 %) готувався тільки за допомогою лекцій.

На підготовку до практичних занять більше третини студентів (39,4±2,9%) витрачали 1-2 години; дещо частіше ті, що навчаються за спеціальністю лікувальна справа – 40,2±3,1% проти 33,3±8,2% серед студентів спеціальності педіатрія (p>0,05).

Досить значною була частка студентів (28,9±2,7%), які витрачали на підготовку до практичних занять 2-3 години; частіше студенти спеціальності педіатрія – 39,4±8,5% проти 27,5±2,8% серед студентів спеціальності лікувальна справа (p>0,05).

Кожен п'ятий студент (20,8±2,7%) вказав, що на підготовку до занять з біостатистики йому необхідно більше трьох годин; частіше студенти спеціальності педіатрія – 27,3±7,8% проти 19,9±2,5% серед студентів спеціальності лікувальна справа (p>0,05).

Менше однієї години на підготовку витрачав кожен десятий студент (10,2±1,8%), слід зазначити, що таку відповідь давали виключно студенти спеціальності лікувальна справа. Серед всі опитаних тільки два студенти, також спеціальності лікувальна справа, вказали, що не готувались до практичних занять взагалі.

Тобто, студенти спеціальності лікувальна справа, які, як

уже було показано, мали кращу довузівську підготовку, при підготовці до занять частіше крім лекційного матеріалу, користуються ще підручниками та додатковою літературою, витрачаючи при цьому менше часу. Тоді, як студенти спеціальності педіатрія, довузівський рівень підготовки яких дещо гірший, витрачають на підготовку значно більше часу, при цьому частіше орієнтуються виключно на лекційний матеріал.

Для підготовки до ПМК більшість студентів (63,4±2,9%) користувалися лекційним матеріалом та підручником, майже третина (28,2±2,7%) – лише лекційним матеріалом, і знову невелика частина (8,5±1,7%) використовувала ще додаткову літературу. Достовірної різниці у відповідях студентів залежно від спеціальності немає (p>0,05), але все ж таки слід зазначити, що студенти спеціальності педіатрія для підготовки до ПМК частіше користувались виключно лекціями (39,4±8,5%) та рідше використовували додаткову літературу (3,0±2,9%), ніж студенти спеціальності лікувальна справа (26,3±2,8% та 9,6±1,9% відповідно). Як видно з рис. 4, дівчата частіше використовували для підготовки лекції та підручник (68,3±3,1%), ніж хлопці (43,9±6,6%, p<0,001). Практично половина (45,6±6,6%) хлопців готувались до ПМК тільки за допомогою лекційного матеріалу, тоді як серед дівчат таких було менше четвертої частини (23,8±2,8%, p<0,01).

Для забезпечення навчального процесу на належному рівні та у відповідності до вимог Болонської системи, на кафедрі щотижня проводяться консультації для студентів, проте вони їх не відвідують – 90,9±1,7% опитаних вказали, що не звертались за додатковими консультаціями до співробітників кафедри. Серед основних причин, чому студенти не використовували можливість отримати додаткову консультацію з предмету, більше половини (57,7±3,1%) вказали відсутність вільного часу, досить значною була частка тих, які не мали потреби у консультації (38,4±3,1%) і тільки 3,9±0,4% не знали про консультації або вказали інші причини. Щодо зайнятості студентів у позааудиторний час – 40,5±2,9% вказали, що відвідують різноманітні гуртки та секції. Тому доцільність проведення таких консультацій в існуючому форматі залишається сумнівною. Адже студентів для отримання консультації необхідно після занять приходити на кафедру, витрачаючи при цьому значний час. Тому в епоху сучасних ІТ-технологій можна шукати більш зручні і для викладачів, і для студентів способи комунікації (Skype, e-mail тощо).

Крім іншого, ми з'ясували чи достатньою та наочною є інформація про дисципліну (календарно-тематичні плани, методичні вказівки, система оцінювання та інше), яка представлена на стендах кафедри. Позитивним вважаємо те, що 95,8±1,2% ствердно відповіли на це запитання.

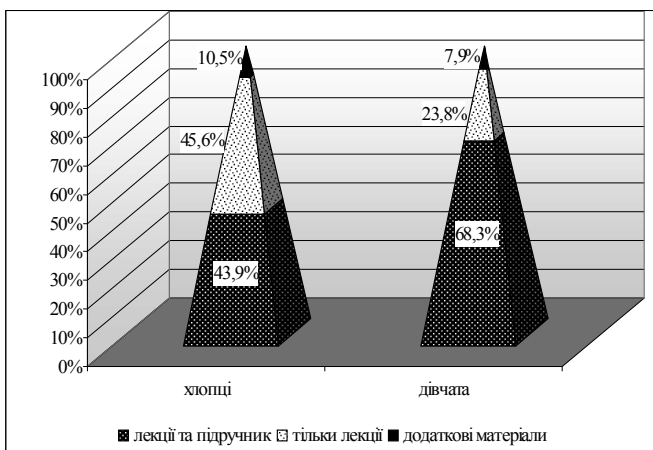

Рис. 4. Підготовка до підсумкового модульного контролю

Висновки

- Встановлено, що рівень довузівської підготовки визначає вміння студентів працювати з різними джерелами знань для підготовки до практичних занять і ПМК. Викладачам, як при читанні лекцій, так і на практичних заняттях, слід акцентувати увагу студентів, особливо спеціальності педіатрія, на потребі узагальнення різнобічної інформації у майбутній практичній діяльності.

- Економічний метод мотивування студентів засвідчив свою ефективність: з підвищенням оплати за пропуски практичних занять з неповажної причини – їх кількість різко зменшилась. Тому доцільно використати цей метод впливу не тільки для покарання, а й для заохочення (пільги в оплаті, премії за високі досягнення в навчанні тощо).

- Існуюча система консультацій, яка передбачає відвідування кафедри у позааудиторний час – малоефективна. Для забезпечення кращої комунікації та засвоєння студентами матеріалу рекомендовано використовувати сучасні ІТ-технології.

Перспективи подальших досліджень: вивчення якості викладання біостатистики на кафедрі з метою оптимізації навчання.

Література

1. Кривчик Г.Г. Вища школа і Болонський процес: Конспект лекцій / Г. Г. Кривчик – Дніпропетровськ: ПДАБА ДРІДУ НАДУ, 2008. – 34 с.
2. Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Наказ МОН України № 774 від 30 грудня 2005 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.udhtu.com.ua/
3. Біостатистика (програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації). – Київ, 2008. – 20 с.
4. Місце біостатистики при підготовці лікаря-фахівця на всіх етапах навчання / В. І. Клименко, Г. Л. Прокопчик, І. К. Лур'є [та ін.] // Український медичний альманах. – 2010. – Т. 13, № 2. – С. 6 – 7.

Одержано 08.10.2012 року.

КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Синоверська О.Б.

ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет"

КОНТРОЛЬ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ В НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ПРОЦЕССЕ

Синоверская О.Б.

ГВУЗ «Ивано-Франковский национальный медицинский университет»

KNOWLEDGE CONTROL OF STUDENTS KNOWLEDGE IN PEDAGOGIC PROCESS

Synoverska O.B.

SHEE "Ivano-Frankivsk National Medical University"

Резюме. У статті охарактеризовано основні педагогічні принципи проведення контролю знань студентів. Наведено теоретичні основи та обґрунтовано прикладну цінність різних форм та видів контролю в поточній педагогічній діяльності. Показано, що правильно поставлений контроль навчальної діяльності студентів дозволяє викладачу оцінювати одержані ними знання, уміння, навички, вчасно надавати необхідну допомогу і досягнути поставлених цілей навчання. Поза тим, раціонально і грамотно проведена перевірка знань студентів створює сприятливі умови для розвитку пізнавальних здібностей студентів і активізації їхньої самостійної роботи на заняттях. Визначено, що лише безперервний моніторинг рівня знань забезпечує оперативний зворотний зв'язок і дає якісну інформацію про ефективність навчального процесу.

Ключові слова: *контроль рівня знань, форми контролю, види контролю.*

Резюме. В статье охарактеризованы основные педагогические принципы проведения контроля знаний студентов. Приведены теоретические основы и обоснована практическая ценность разных форм и видов контроля в текущей педагогической деятельности. Показано, что правильно поставленный контроль учебной деятельности студентов позволяет преподавателю оценивать полученные ими знания, умения, навыки, вовремя оказывать необходимую помощь и добиться поставленных целей обучения. Кроме того, рационально и грамотно проведенная проверка знаний студентов создает благоприятные условия для развития познавательных способностей студентов и активизации их самостоятельной работы на занятиях. Определено, что только непрерывный мониторинг уровня знаний обеспечивает оперативную обратную связь и дает качественную информацию об эффективности учебного процесса.

Ключевые слова: *контроль уровня знаний, формы контроля, виды контроля.*

Summary. The article describes the main pedagogical principles of monitoring students' knowledge. The theoretical basis and proved the practical value of different forms and types of controls in the current educational activities were done. It was shown that properly placed control learning activities allows teachers to assess students received their knowledge, abilities, skills, to provide the necessary assistance in time and achieve the goals of learning. Beyond that, rationally and intelligently tested students' knowledge creates favorable conditions for the development of cognitive abilities of students and enhance their independent work. It was determined, that only the continuous monitoring of the level of knowledge provides prompt feedback and gives qualitative information about the effectiveness of the learning process.

Key words: *control of knowledge, the shapes of control, the types of control.*

Контроль знань студентів є складовою частиною процесу навчання. За своїм визначенням контроль – це співвідношення досягнутих результатів із запланованими цілями навчання, при якому мусить діяти закономірний ланцюговий зв'язок: мета навчання – процес – результат – наступна

мета [3].

Деякі викладачі традиційно підходять до організації контролю, використовують його, в основному, заради встановлення показників досягнутого. Контроль і оцінювання як складові функції процесу навчання в сучасній вищій школі